

25. decembra bo prof. Janko Jarc, ravnatelj Dolenjskega muzeja v Novem mestu dopolnil 70 let.

Jubilant se je rodil v Črnomlju. Zaradi očetove službe mu je tekla mladost v različnih dolenjskih in belokranjskih krajih. Maturiral je na novomeški gimnaziji, študij zgodovine pa je nadaljeval v Ljubljani in Pragi. Prvo službo je opravljal na gimnazijah v Murski Soboti, Novem mestu in Ptujju, kjer ga je zatekla tudi vojna. Vrnil se je v mesto ob Krki. Tu so ga Italijani 1942. za nekaj časa zaprli, nato pa odpeljali v taborišče Monigo in od tam v Gonars. Po kapitulaciji Italije je odšel v partizane. Prva povojna leta je preživel v Ljubljani, od kjer se je znova vrnil v Novo mesto.

Delo prof. Janka Jarca je izredno obširno in raznovrstno. Že prva leta njegove službe so pokazala, da se v njem bijeta dve osebi: pedagog in raziskovalec. Samo življenje je uredilo tako, da je v njem prevladala želja po odkrivanju novega, čeprav se mu je po učiteljevanju večkrat stožilo.

Začetki profesorjevega znanstvenega dela so povezani s Kroniko. V prvih predvojnih številkah je poročal o zbiranju arhivskega materiala v Novem mestu. Iz podstrešij upravnih zgradb je rešil mnogo starih arhivalij in tako zbral tisto, čemur danes rečemo novomeški arhiv. Žal so povojne razmere to njegovo delo precej okrnile.

Svoje arhivarsko delo je nadaljeval tudi v partizanih. Ob kapitulaciji Italije je ostalo v Novem mestu veliko okupatorjevega arhiva. Ob nemški oktobrski ofenzivi ga je odpeljal v varstvo gozdov. Ko je predsedstvo

SNOS ustanovilo Znanstveni inštitut, so Janku Jarcu naložili skrb za arhiv. Prav njemu in dr. Francetu Škerlu gre zasluga za številne ohranjene fonde, ki tvorijo osnovo arhiva IZDG v Ljubljani. Tudi prva povojna leta je posvetil zbiranju in urejevanju dokumentov NOB. Ko je 1951. leta ugotovil, da so arhivi dokončno na varnem in da svoje delo lahko prepusti drugim, se je vrnil v Novo mesto.

Dolenjska metropola je profesorjeva edina in največja ljubezen. Ne moremo si sicer drugače razlagati njegove vrnitve. Zapustiti že utečeno delo, zavreči možnost znanstvene kariere, ki bi jo po svojem znanju in razgledanosti gotovo dosegel, je v tistem trenutku pomenilo veliko žrtev. Niti pomisliti ni bilo mogoče, da bi lahko nadaljeval s proučevanjem novomeške preteklosti, katere izsledke je prvi po Vrhovcu strnil v knjižno obliko (Novo mesto in njegova gasilska četa, 1936) ali pa zgodovine NOB (Bela krajina v uporu, Kronika 1947). Vse sile je moral vpreči v izgradnjo muzeja, kateremu se je zapisal že leta 1940 ob ustanovitvi Muzejskega društva in ob svojem znamenitem posegu v arheologijo, ko je kot srednješolski profesor reševal dragocene najdbe iz znanega grobišča na Znančevih njivah. Novo delovno mesto je zahtevalo od prof. Janka Jarca še dodatnih naporov. V vsesplošni želji po čim hitrejši obnovi razrušene domovine je vsak poseg gradbenikov v Novem mestu in okolici pomenil veliko nevarnost za kulturne in zgodovinske spomenike. Začel se je profesorjev najtežji boj. To ni bila le borba za večje objekte, to je bila bitka za vsak kamen, vsak napis, vsako sliko, vsak drobec naše preteklosti. Le Jarčevim naporom, delu in ne nazadnje tudi ugledu se lahko zahvalimo, da je v Novem mestu toliko ohranjenega.

Seveda pa ob vsem tem delo v muzeju ni trpelo. Razvil se je v izredno pomembno inštitucijo ne samo za mesto, ampak celo Dolenjsko. Profesorjeva zasluga je, da je zrasla nova galerija in da je oddelek NOB dobil lastno zgradbo. Poskrbel je, da se je ustanova kadrovsko okrepila in dosegla mednarodni ugled. Vsak prosti čas je posvetil nadaljnemu proučevanju naše bližnje in daljnje preteklosti. Svoja dognanja je strnil v obširnem delu Partizanski Rog in več krajših razpravah in člankih po raznih časopisih. Poleg tega je sodeloval kot soavtor ali sourednik pri publikacijah drugih avtorjev.

Spoštovanemu tovarišu profesorju ob jubileju želimo obilo zdravja in še mnogo let.

Stane Granda